

مناجاتی که همه ائمه خوانده‌اند/ بهترین اعمال در ماه شعبان

ماه مبارک شعبان ماه استغفار و شست و شوی قلب از زنگارها و غبارها است؛ لذا در فرهنگ اسلامی و روایات پیشوایان دین، برای این ماه، آداب و اعمالی نقل شده است که اهتمام به انجام آن بسیار شایسته است.

ماه مبارک شعبان ماه استغفار و شست و شوی قلب از زنگارها و غبارها است؛ لذا در فرهنگ اسلامی و روایات پیشوایان دین، برای این ماه، آداب و اعمالی نقل شده است که اهتمام به انجام آن بسیار شایسته است.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: امروز ابتدای ماه مبارک شعبان است، که در فرهنگ اسلامی و روایات پیشوایان دین، برای این ماه، آداب و اعمالی نقل شده است که اهتمام به انجام آن بسیار شایسته است. جدای از این نکته در روایات از ماه شعبان با عظمت یاد شده است و در آن توصیه های بسیاری برای مراقبه و دعا و نیایش آمده است. آیت الله جوادی آملی در مورد ماه شعبان می گوید: «کسانی که در مسائل اخلاقی کار می کنند اول سالشان ماه مبارک رمضان است لذا ماه شعبان آخر سال اخلاقی اینهاست در آخر سال نظیر اینکه امتحانات کنکور می شود انسان چگونه تلاش و کوشش می کند مطالعه کند و حضور ذهن داشته باشد، اینها که سال اخلاقی دارند تمام تلاش و کوشش آنها این است که در این ماه شعبان بدهکاری هایشان را بدهند حقّ الله دارند حقّ الناس دارند توبه ای باید بکنند واجبی ترک کردند حرامی مبتلا شدند تمام این دین های حقّ الهی و حقّ الناسی را در ماه شعبان بدهند که وقتی اول سال فرا می رسد اینها با سود همراه باشند. لذا آنهایی که در مسائل اخلاقی کار می کنند اول سالشان ماه مبارک رمضان است و ماه شعبان را با تلاش و کوشش و ناله و ضجه می گذرانند که بدهکار نباشند.»

همچنین آیت الله جوادی آملی در عظمت این ماه می گوید: «این ماهی است که شبش، روزش، سحرش، بین الطلوعینش، صبحش، عصرش، ظهرش محفوف به رحمت است «شَعْبَانُ الَّذِي رَحِمْتَ فِيهِ نَبِيَّكَ مُحَمَّدًا وَآلَهُ الطَّاهِرِينَ» اگر چیزی را آدم ببیند این از هر طرف پوشیده و پیچیده رحمت است. در همین صلوات عندالزوال می خوانیم و وجود مبارک امام سجاد (سلام الله علیه) به ما آموخت این ماه محفوف به رحمت است پیچیده است به رحمت؛ از هر طرف یک رحمت است صبحش رحمت، عصرش رحمت، ظهرش رحمت، سحرش رحمت ماه شعبان تقریباً نشانه بسط است گرچه ماه رجب ماه پربركت است آن با قبض همراه است این با بسط همراه است؛ آثار رحمت در این شهر هست خیلی هم نمانده به ماه مبارک رمضان طرزی خودمان را در این ایام آماده کنیم که خدا ما را به عنوان مهمانی بپذیرد.»

اما در مورد اعمال ماه شعبان در مفاتیح و کتب مختلف، دو گونه اعمال است اعمال مشترک و اعمال خاص برخی از روزها و شب های ماه شعبان. اعمال مخصوص شب ها و روزهای ماه شعبان که اهم آن به شرح ذیل است:

روژه ماه شعبان

درباره روزه مستحبی در ماه شعبان بسیار تأکید شده است. رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله این ماه را روزه می گرفت و آن را به ماه مبارک رمضان وصل می کرد. روایات فراوانی درباره روزه ماه شعبان وارد شده است.

از امام صادق علیه السلام روایت شده است که چون ماه شعبان داخل می شد، امام زین العابدین علیه السلام اصحاب خود را جمع می کرد و می فرمود: ای یاران من! می دانید این چه ماهی است؟ این ماه شعبان است، رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرمود: شعبان ماه من است پس برای محبت به پیامبر صلی الله علیه و آله، و برای تقرب به پروردگار خود، این ماه را روزه بدارید، به حقّ آن خدایی که جان علی بن الحسین علیهما السلام در دست اوست سوگند یاد می کنم که از پدرم حسین بن علی علیهما السلام شنیدم فرمود: از امیرمؤمنان علیه السلام شنیدم که: هر کس ماه شعبان را برای محبت به پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و تقرب به خداوند روزه بگیرد، خداوند او را دوست می دارد و به کرامت خویش در روز قیامت نزدیک می کند، و بهشت را بر او واجب می گرداند.

صفوان جمّال می گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمود: کسانی را که در اطراف و نواحی تو هستند به روزه در ماه شعبان وادار کن! گفتم: فدایت شوم آیا در فضیلت آن چیز مهمی وجود دارد؟ فرمود: آری، رسول خدا صلی الله علیه و آله هنگامی که هلال ماه شعبان را می دید، فرمان می داد که منادی در مدینه ندا دهد و بگوید: ای اهل یثرب! من فرستاده خدا به سوی شمایم؛ آگاه باشید که شعبان ماه من است، پس خداوند رحمت کند کسی را که یاری کند مرا بر این ماه (یعنی آن را روزه بدارد).

سپس امام علیه السلام در ادامه فرمود: امیر مؤمنان علی علیه السلام می فرمود: از زمانی که این سخن را از منادی رسول الله صلی الله علیه و آله شنیدم، هرگز روزه ماه شعبان از من فوت نشد و تا زمانی که زنده ام نیز از من فوت نخواهد شد ان شاء الله. البته آنها که نمی توانند همه ماه را روزه بگیرند، خوب است هر مقدار را که می توانند، روزه بگیرند.

آیت الله میرباقری در مورد روزه ماه شعبان می گوید: «ماه شعبان ماه وجود مقدس نبی اکرم علیه السلام و شفاعت ایشان است و ماهی است که خدای متعال به تعبیر صلوات شعبانیه آن را در رحمت و رضوان پیچیده است، به عبارت دیگر محفوف به رحمت و رضوان است. با شفاعت وجود مقدس نبی اکرم علیه السلام می توان به مقام رضوان رسید: «حَقَّقَتْهُ مِنْكَ يَا رَحْمَةً وَ الرِّضْوَانِ» حضرت، عباداتی در این ماه داشتند که برای شفاعت، دستگیری و باز شدن باب نجات ما بوده است. بعضی از بزرگان این مطلب را گفته اند که علت نزول ائمه علیهم السلام در این عالم برای این بوده است که ما را شفاعت و دستگیری کنند، و همه عبادات آنان برای شفاعت است. ماه شعبان چنین ماهی است، ماه نبی اکرم است علیه السلام که حضرت در روایات فرمود: مردم! این ماه، ماه من است و با روزه در این ماه مرا کمک کنید. یا می توان این روایت را این گونه معنا کرد که من می خواهم دستگیری و شفاعت کنم، اگر می خواهید از شما دستگیری کنم از روزه ماه شعبان غافل نشوید.»

استغفار در ماه شعبان

از روایات استفاده می شود که بهترین ذکرها در این ماه استغفار است و هر کس هر روز از این ماه هفتاد مرتبه استغفار کند، مثل آن است که در ماههای دیگر هفتاد هزار مرتبه استغفار کرده است. لذا هر روز هفتاد مرتبه بگوید: «اسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ، وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» آمرزش می جویم از خدا که معبودی جز او نیست، بخشنده و مهربان، زنده و پاینده است؛ به سوی او توبه می کنم.»

بهترین اعمال در ماه شعبان از منظر امام صادق (ع)

صدقه دادن و کمک به نیازمندان در این ماه فضیلت فراوان دارد. راوی می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: یابن رسول الله! بهترین اعمال در این ماه کدام است؟ فرمود: صدقه دادن و استغفار. هر کس در ماه شعبان صدقه دهد، خداوند متعال، صدقه او را پرورش می دهد همچنان که شما شترپچه ای را پرورش می دهید، و در قیامت به صاحبش می رسد، در حالی که به اندازه کوه اخذ بزرگ شده باشد!

ذکر صلوات در ماه شعبان

صلوات بر پیامبر و آلش علیهم السلام در این ماه ثواب زیادی دارد. در حدیثی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: شعبان ماه من است، در این ماه بر من و آل من، بسیار صلوات بفرستید.

ذکری که معادل هزار سال عبادت است!

یکی از اعمال مشترک ماه شعبان خواندن ذکر است که پاداش بسیاری دارد، از جمله اینکه در نامه عملش عبادت هزار ساله بنویسند. لذا در تمام این ماه، هزار بار بگوید: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَ لَا تَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» معبودی جز خدا نیست، و نپرستیم جز او را درحالی که عبادت را برای او خالص می کنیم، گرچه مشرکان را خوش نیاید.»

در روایتی از رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده است: کسی که چنین کند؛ در قیامت در حالی از قبرش خارج می شود که چهره اش مثل ماه شب بدر (شب چهاردهم) می درخشد.

نماز پنجشنبه های ماه شعبان

شایسته است فرد در هر پنجشنبه ماه شعبان، دو رکعت نماز بگزارد؛ در هر رکعت بعد از سوره «حمد» صد مرتبه، سوره «توحید» را بخواند و پس از سلام، صد بار صلوات بفرستد.

در روایتی که امیر مؤمنان علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل کرده، آمده است که هر کس این نماز را بگذارد خداوند هر حاجتی از حاجت های دینی و دنیوی که داشته باشد، برآورده سازد و هر کس آن روز را روزه بدارد، خداوند جسدش را بر آتش دوزخ حرام کند.

در همین روایت، رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: در هر روز پنجشنبه از ماه شعبان، آسمان ها را زینت می کنند، و فرشتگان عرض می کنند: خداوند! روزه داران این ماه را بیامرز و دعایشان را مستجاب گردان!

صلوات شعبانیه؛ یادگاری ارزشمند از امام سجاد (ع)

از جمله اعمال مشترک ماه شعبان این است که در هر روز از آن ماه بزرگ، در وقت ظهر و در شب نیمه آن، این صلوات را که از امام سجاد علیه السلام نقل شده خوانده شود: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، شَجَرَةَ النَّبَوَّةِ، وَمَوْضِعَ الرِّسَالَةِ، وَمُخْتَلَفِ الْمَلَائِكَةِ، وَمَعْدِنِ الْعِلْمِ، وَاهْلِ بَيْتِ الْوَحْيِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»؛ خدا یا بر محمد و خاندان پاکش درود فرست، همان درخت نبوت و جایگاه رسالت و محل رفت و آمد فرشتگان و معدن دانش و خاندان وحی، خدا یا بر محمد و خاندان پاکش درود فرست».

آیت الله جوادی آملی با اشاره به فرازهایی از صلوات شعبانیه که در آن بندگان از درگاه خداوند همراهی و تبعیت از وجود مبارک پیامبر رحمت (ص) را می خواهند، بیان می کند: در همین دعای نورانی، وجود مبارک امام سجاد (سلام الله علیه) به ما آموخت که بگوییم خدایا اولاً ما را همراه و در کنار پیامبر قرار بده، ثانیاً نبوت، رسالت و وحی او را برای من یک طریق باز قرار بده که من اگر بخواهم آن را بپیمایم هیچ کسی مزاحم من نباشد. در صلوات شعبانیه، انسان خود را در سایه رحمت بی انتهایی که خدا نصیب پیامبر می کند مشمول ادعیه سیه رحمت ذات اقدس الهی می نماید. در این دعا به خداوند عرض می کنیم که پیامبر (ص) را شفیع ما قرار بده؛ «وَاجْعَلْهُ لِي شَفِيعًا مَشْفَعًا وَطَرِيقًا إِلَيْكَ مَهِيًا»، در این جمله حضرت سجاد (علیه السلام) به خدا عرض می کند: خدایا این ماه ماه پیامبر و صدر و ذیل این ماه، رحمت است و رحمت بودن صدر و ذیل این ماه برای این است که نبی رحمت شب ها را به نماز و روزها را به روزه می گذراند. یعنی این زمان را این مترنم پربرکت کرد، همان طوری که مکان را این متمکن پربرکت می کند.

مناجاتی که همه امامان (ع) خوانده اند

مناجات شعبانیه از جمله مناجات های پرارزش ائمه علیهم السلام است و دارای مضامین عالییه ای است که در هر وقت حضور قلبی باشد، خواندن آن و فکر کردن در مفاهیم آن، مناسب است.

به گفته عالم بزرگوار مرحوم «سید بن طاووس» در کتاب «اقبال» این مناجات را امیرمؤمنان علی علیه السلام و فرزندان علیهم آلف التحیه و السلام در ماه شعبان می خواندند.

از این تعبیر به خوبی روشن می شود که این مناجات اهمیت فراوان دارد که همه ائمه معصومین علیهم السلام بر آن مداومت داشتند و مطالعه محتوای آن نیز گواه بر اهمیت فوق العاده آن است و در واقع یک دوره عرفان اسلامی در بالاترین سطح در آن منعکس شده و اگر انسان مفاهیم این مناجات عظیم را در درون قلب و جان خود پیاده کند، مقامات طولانی سیر و سلوک الی الله را پیموده است.

روزها و شب های خاصی در ماه شعبان اعمال مخصوص به خود را دارند که برای آگاهی از آن می توانید به مفاتیح مراجعه کنید اما بی شک مبارک شعبان، ماه استغفار و شست و شوی قلب از زنگارها و غبارها است؛ لذا امیدواریم در این ماه آمادگی لازم برای ورود به ماه مبارک رمضان پیدا شود، زیرا باید از فرصت این ماه به بهترین شکل ممکن برای استقبال از ضیافت الله استفاده کرد. البته تحقق این مهم در گرو این مسأله است که با توجه به عظمت ماه شعبان و وجود روزهای تاریخی در شعبان المعظم همگان به ادعیه؛ زیارات و اعمال وارده در این ماه عمل کنیم و با این کار هم مهمان خدا شویم و هم خدا را در دل خود مهمان کنیم، چرا که آیت الله جوادی آملی در این باره می گوید: «این دعاها را ماه رجب و شعبان برای آن است که انسان را هم شایسته کند که مهمان خدا بشود هم شایسته کند که مهماندار خدا بشود؛ در این معامله، سود کلاً مال انسان است چون گاهی خدای سبحان مبیعه می کند خرید و فروش می کند و با انسان گفتگو دارد چه اینکه در مناجات شعبانیه همین است. اما خدا مهمان ما باشد یعنی چه؟ ما چه داریم که او را مهمان کنیم یک و چه وقت او مهمان ما می شود دو؟! این در حدیث قدسی آمده است که «أنا عند المنكسرة قلوبهم» یعنی خدای سبحان مهمان دل های شکسته است و آن انکسار را آن فقر را آن خضوع را آن خشوع را آن بندگی خالص را خدا می پذیرد این «أنا عند المنكسرة قلوبهم» جز مصادیق مهمان شدن خدا نسبت به دل ها است.»